

La Mancomunitat de Catalunya. Obra de govern en matèria d'agricultura, ramaderia i bosc al Berguedà

Entre els anys 1914 i 1923 la Mancomunitat de Catalunya va realitzar una magnífica obra de govern també en matèria d'agricultura, ramaderia i boscos, i en general en tot el sector rural.

La comarca del Berguedà, es va beneficiar de manera directa i sobretot indirecta de tot un seguit d'actuacions, que va fer avançar el sector agrícola, ramader i forestal arreu del país, mitjançant l'ensenyament, la investigació i transferència tecnològica, així com l'ordenació i organització sectorial i, la creació d'uns serveis tècnics i, administratius competents.

L'Escola Superior d'Agricultura, creada per la Diputació de Barcelona i traspasada a la Mancomunitat on s'impartien els estudis de Grau d'Enginyer Agrícola, va ser una de les grans eines de formació i innovació de l'època. Aquí s'impartien uns estudis especialitzats d'aplicació agrícola i tecnològica, que van ser els precursors dels estudis d'economia agrària, i els d'indústries agràries que han esdevingut amb els anys especialitats dels mateixos estudis troncats actuals. En aquests estudis, fins i tot es va tenir en compte la denominació de Professor d'Agricultura als enginyers que treballessin un any als laboratoris de l'Escola. Aquestes denominacions creades en època de la Mancomunitat, encara coincideixen amb les avui vigents. Els plans d'estudis de l'època eren eminentment pràctics i compatibles amb els plans

d'estudis dels anys 1980. Per altre banda, la ramaderia no va poder veure creada una escola pròpia, per voluntat estatal, i els estudis de zoologia serien inclosos en els estudis de l'Escola.

La investigació, les pràctiques i, la difusió dels coneixements a l'Escola Superior d'Agricultura es fa a partir d'una finca adquirida a Caldes de Montbui. La actual finca de Torremarimon on avui en dia hi té el camp d'experimentació l'Institut de Recerca Tecnològica Aplicada (IRTA). Aquesta finca va incorporar en els seus començaments una residència d'estudiants. Aquest model es va mantenir fins a l'actualitat

Participants del "Curset de viticultura i enologia" celebrat a Manresa l'any 1915 (Josep Badia fotògraf). ARXIU GENERAL DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA

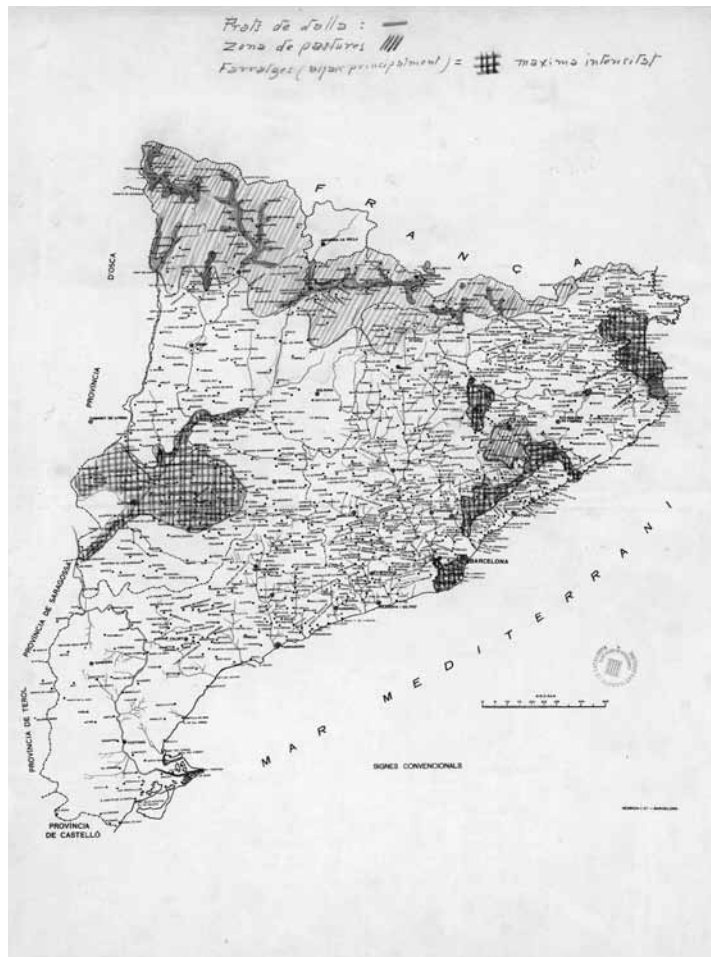
en moltes de les escoles agràries de Catalunya. Els cursos eren impartits per professors de l'Escola o bé eren convidats experts d'arreu del món que durant dies o mesos exposaven els temes amb abundància d'exercicis pràctics. Les conferències eren orientades a productors agraris, pagesos i ramaders, que vinculats amb institucions com són Sindicats Agraris o, cooperatives demanaven la presència dels tècnics professors normalment a la tarda i durant l'època de menys feina al camp.

La Mancomunitat va fer un anàlisi previ del sector productiu agrari que va concloure que el sector patia una gran deficiència

en matèria de seguretat de la producció i, la transformació afegint-hi una manca molt gran en el sentit comercial. Aquest estudi va conduir al foment dels Cellers cooperatius i molins d'oli, precursors tant de les organitzacions de productors actuals com de les intersectorials que han d'ordenar un sector des de la producció fins a la distribució.

Fruit de l'anàlisi van néixer les seccions i posteriors serveis tècnics de viticultura, terra camps, ramaderia, arbres fruiters, monts i hidràulica que va anomenar-se forestal i; les seccions especialitzades com el Laboratori d'Anàlisi Agrícoles, l'Institut de Mecànica Agrícola, l'Institut de Patologia Vegetal i Animal. Precursors d'instituts i institucions actuals com l'IRTA, INCAVI, ADV, ADS, CREA, Centre de Mecanització Agrària, CRESA.

La dictadura i posteriorment la guerra civil ens van retardar la projecció de l'agricultura catalana a nivell mundial. Tot just a les darreries del segle XX varen començar a obtenir-ne els èxits sembrats pels precursors.

Mapa de Prats i pastures (1932).
BIBLIOTECA PAU VILA, ICC, RM 24473

concursos de bestiar, conferències i, curssets que es van concentrar en matèries pròpies de la comarca.

Per exemple, el Servei de Terra Campa va celebrar l'any 1917 a Avià una jornada, a Berga l'any 1918 i, a la Poble de Lillet l'any 1922 conjuntament amb els serveis d'indústries lleteres i ramaderia. Aquestes jornades constaven de vuit lliçons i es feien a petició de Sindicats i alcaldies.

El Servei de Terra Campa tenia a Avià un camp experimental. Era un camp experimental que va promoure l'estudi de les conseqüències de l'adobat. En aquest estudi es demostrà com l'ús dels adobs complets afectava al rendiment en els cereals i actuava contra l'ajagut i, com afectava a l'alfals. De fet aquest camp va introduir la fertilització de l'alfals en una comarca on no es practicava. S'introduí el cultiu de la enclava, una planta farratgera perenne apte per a qualsevol animal. També, s'hi van realitzar proves de control químic de la cuscuta en l'alfals i del puguó a les faveres.

De les conferències celebrades pel Servei d'Acció Social Agrària destaca la que es va celebrar el 1922 a la Poble de Lillet amb més de 80 assistents, i on es van tractar temes de caràcter agrari de forma general.

Per promoure la ramaderia es van fomentar i recolzar nombrosos concursos de bestiar que al Berguedà eren de boví del país.

En matèria forestal la Mancomunitat concentrà els esforços en els viviers i la selecció de varietats així com la correcció de torrents, els aprofitaments i les indústries derivades que, anys més tard, molts anys més tard van posar-se en pràctica.

Ramon Minoves i Pujols
Coordinador en Matèria d'Espais Naturals i Medi Ambient.
Diputació de Barcelona

MANCOMUNITAT DE CATALUNYA
SERVEI DE REPOBLACIÓ FORESTAL
PI INSIGNIS

Es un fals concepte, per desgràcia força generalitzat, la creença de que el bosc és un bé que es produeix per si sol i sense intervenció de cap mena, com si el terreny d'un bosc fos d'una fertilitat il·limitada i capaç de produir arbres i herbes, sense necessitat de cap restitució; i per això, molts propietaris solament els seus monts a un tractament: destrucció, inspirat en la idea d'extirpar-ne tot allò que pugui i sols dedicar-hi alguna migraça cura per a evitar la possibilitat d'un incendi.

No, després d'unes explotacions intenses i unes faltes de cultiu repetides, el massís s'interromp, els arbres desapareixen i són progressivament reemplaçats per males herbes, brucs, gatges... l'humus desapareix, el terreny s'emporta i el bosc és substituït poc a poc per roca i daga improductiva.

No cal desoliar un moment la veu primordials de Salvicultura conservadora de les qualitat del terreny insistentment recomenada pels grans selvicultors: sols ella ens explica que alguns dels nostres boscos conserven encara la facultat de proveir a sa pròpia conservació; però si s'els abandona a ses pròpies forces perdran aquesta facultat i, més o menys tard, desapareixeran. La sola manera d'evitar aquest perill, consisteix a emprendre promptament i amb diligència una repoblació raonable, donant a cada terreny l'espècie que demana i no posar arbres en indrets on no trobin condicions per a desenvolupar-se bé.

L'excés de que s'observa a Catalunya d'espècies de creixement ràpid i aptes per a donar fusta de construcció, ens fa recomanar amb veu insistent el *PI insignis*. Encara no és un arbre que s'ha introduït aquest pi a Espanya, i com a dada curiosa, citarem un exemplar que posseïx D. Marius Adan de Yezas a Laquethi, que a l'edat de 62 anys tenia 1,12 m. de diàmetre i 31 m. d'altura.

A Catalunya sabem de D. Leopold Gil i de D. Josep Ferré i Serra que han fet proves que mereixen tots els elogis. Don Manuel Raventós, en les intenses repoblacions que des de fa quatre anys va realitzant a les serres seques de la província de Lleida, també l'ha provat i ha apuntat algunes observacions molt interessants.

Es un pi lliat i d'un creixement sorprenent, pel regular un metre cada any, però també s'han observat creixudes de dos i tres metres. Esigeix un bon terreny i el perjudici l'humitat excessiva; els seus arbres mortals són la xel i la sequedat.

En general els terrenys més indicats són els que produeixen herbes, arboses... en fi, plantes que revelen la bondat del matèria i que a l'insti despèdixen cert fressor.

El pi s'ha de plantar a una distància un de l'altre variable entre 1,50 i 2,50 m. ample si el terreny és molt bo, i hi ha poca llum i poca herba; en cas contrari, més estret, sense desoliar el factor econòmic. Aquestes distàncies no són petites perquè és importantíssim que els pins es toquin (massa) com més aviat millor (des de 6 als 10 anys), així pujaran drets i sens necessitat de fer cap més despesa; sols s'haurà

d'anar arriant-los a mida que creixin, i aquestes arriades són molt productives.

El *PI insignis*, a l'edat que es trasplantat (en any), té una arrel de 20, 25 i fins 30 centímetres; s'han d'obrir sots, dones, de 30 cms. de fondària per 30, 35 o 40 cms. en quadrat o també 30 X 30, etc., segons que l'herba sia més o menys creuada i procurant no ofegui la planta els primers anys.

Es molt bo deixar que la terra s'acregi i en desfat.

El treball de plantar és més fàcil si abans es torna a tancar els sots.

La plantació s'ha de fer mentre la vegetació està paralitzada, i a ésser possible en dies tapats o plujosos: si fa sol s'han de pendre moltes precaucions, i si fa vent ses plantes es mouen totses: una mitada solament que quedi la planta abandonada al sol o al vent, s'assequen les puntes de les arrels i la planta no viu.

La operació de plantar es fa de la següent manera: Depositat el feix de plantes a un lloc, el més resguardat possible, cada obrer col·loca dins un cistell reventat interiorment d'alfals, molta o herba humida; 50 o 100 plantes; tapant-les amb la mateixa herba o terra fresca. Altres obrers van al davant obrint novament els sots. Els obrers dels cistells, agafen una planta amb la mà esquerra i la suspensen dins el sot mentre amb l'altra mà omplen aquest, procurant que les arrels quedin amb posició natural i gens enrotllades al fons del sot: colguen la planta fins al coll de l'arrel; agosten la terra un xic amb el peu i posen una pedra pel volt de la planta a fi que conservin l'humitat; emprer sempre pel costat del mig-dia; durant l'operació s'ha de procurar que el cistell no quedi destapat, sobre tot si fa sol. Els obrers han d'ésser molt vigilants o de molta confiança, perquè quasi tot l'èxit depèn del seu treball.

Si obren plantes, en finir el dia, es posen en una rasa amb les arrels colgudes de terra fresca i les rames tapades amb herba; posades així s'han de regar. Així mateix es fa quan per qualsevol motiu no es poden fer el dia que arriben.

La Mancomunitat Catalana, comprenent que és d'una importància capitalíssima el resoldre el problema de la repoblació de les muntanyes de Catalunya, demana el concurs de tots els propietaris amants de la causa forestal perquè propalin aquesta senzilla i convenient de selvicultura i altres que successivament s'aniran d'obligant.

També s'ofereix a servir d'intermediari entre els vivieristes i els particulars per a proveir de plantes a qui en desitgi. Per això escriu a *Servei Forestal de la Mancomunitat*, Palau de la Diputació, Barcelona, indicant el nombre de plantes que volguen. Ja se us contestarà oportunament, avançant el dia que les rebreu, així com responnet a qualsevol consulta que desitgeu fer sobre la operació de plantar.

Una prova de 100 plantes costarà, comptat tot (compra de plantes, transport, obrir sots, plantació, etc.) de 7 a 10 pesetes, i encara perquè els viviers estan a Biscaya i compten amb poques existències.

La Comissió de Repoblació tenia la finalitat d'estudiar i proposar accions en benefici de la repoblació forestal.
ARXIU GENERAL DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA

La Mancomunitat de Catalunya va fer un gran esforç, per aconseguir que el treball coordinat dels serveis formatius, investigadors, industrials i administratius, podessin transmetre a cada comarca els seus serveis de forma especialitzada i directa.

Els serveis agrícoles no van ser massa reclamats per la societat berguedana de l'època. Aleshores el Berguedà tenia una activitat minera de Carbó de primera magnitud a Figols, Cercs, Saldes, Vallcebre, de petroli a Guardiola de Berguedà i de ciment a Castellar de n'Hug. Les fàbriques tèxtils eren presents arreu del riu Llobregat. L'agricultura, la ramaderia i els boscos berguedans es van veure valorats mitjançant la feina dels Serveis tècnics i especialitzats de la Mancomunitat, mitjançant